

Μέσα στα πλούτη που της άφησε πεθαίνοντας ο άνδρας της, ο Τμώλος, ζούσε η όμορφη Ομφάλη, η βασίλισσα της Λυδίας. Ως και τα γοβάκια της ήταν καμωμένα από χρυσάφι. Είδε τον Ηρακλή να πουλιέται από τον Ερμή δούλος για τρία χρόνια, τον ερωτεύτηκε με την πρώτη ματιά και πλήρωσε τρία τάλαντα για να τον αποκτήσει. Τον έντυνε με γυναικεία ρούχα, ενώ η ίδια φορούσε τη λεοντή του, τον έβαζε να κάνει γυναικείες δουλειές, κοιμόταν μαζί του αλλά δεν παρέλειπε να εκμεταλλευτεί την παρουσία του για να απαλλαγεί από κάθε κακό που απειλούσε την χώρα. Ο Ηρακλής έπρεπε να πειθαρχήσει.

Ο Οβίδιος γράφει ότι, σε μια μετακίνηση του Ηρακλή και της Ομφάλης, ο Φαύνος, ο Πάνας των Ρωμαίων, είδε την βασίλισσα να περπατά με τα μαλλιά της να κυματίζουν στους ώμους της και να αναδίνουν μύρο, πανέμορφη με μια χρυσή πόρπη να λάμπει στο στήθος της, ενώ ο ημίθεος της κρατούσε μια χρυσή ομπρέλα να την προφυλάσσει από τον ήλιο, και ανέκραξε: «Αυτήν αγαπώ. Αυτήν θέλω». Η νύχτα τους βρήκε στις πλαγιές του βουνού Τμώλου. Κι όσο οι δούλοι ετοιμάζαν το δείπνο, η Ομφάλη γδύθηκε κι έδωσε τα ρούχα της στον Ηρακλή να τα φορέσει. Ο Οβίδιος περιγράφει με χιούμορ την προσπάθεια του ήρωα να χωρέσει στα λεπτά φορέματα της βασίλισσας που έβαλε τη λεοντή του, πήρε το ρόπαλό του και πέρασε στους ώμους της το τόξο και την φαρέτρα με τα βέλη. Έτσι ντυμένοι, έκατσαν κι έφαγαν. Κι έτσι ντυμένοι, έπεσαν για ύπνο σε μια μεγάλη σπηλιά. Κι όταν έσβησαν οι δαυλοί κι όλοι πια κοιμόνταν αποκαμωμένοι, ήρθε ο Φαύνος σαν κλέφτης μέσα στο σκοτάδι. Ψηλαφώντας με προσοχή μεγάλη, έφτασε στα κρεβάτια εκείνης κι εκείνου. Πλησίασε στο ένα, άπλωσε το χέρι του, ακούμπησε την λεοντή, αποτραβήχτηκε με τρόμο. Πλησίασε το άλλο, πάλι άπλωσε το χέρι του, χαϊδεψε λεπτά υφάσματα γυναικείων ρούχων και σκέφτηκε πως είχε βρει αυτό που γύρευε. Μόνο που με τα υφάσματα αυτά ήταν ντυμένος ο Ηρακλής. Ούτε που κατάλαβε ο Φαύνος πότε βρέθηκε ξαπλωμένος ανάσκελα στην άλλη άκρη της σπηλιάς, με τον Ηρακλή όρθιο πάνω του, εξαγριωμένο κι έτοιμο να τον αποτελειώσει. Μόνο όταν κάποιος δούλος έφερε αναμμένο δαυλό και είδε ο ήρωας ποιος είχε ανέβει στο κρεβάτι του, ηρέμησε. Κι έβαλε τα γέλια καθώς ο θεός τον κοιτούσε με ανάμικτα αισθήματα τρόμου κι έκπληξης. «Από τότε», έλεγαν, ο Φαύνος απαιτούσε από εκείνους που θυσίαζαν σ' αυτόν, να παρουσιάζονται στην τελετή γυμνοί, να ξέρει με τι έχει να κάνει.

Αυτά όμως ήταν ιστορίες των Ρωμαίων. Για τους ερευνητές, η υποταγή του Ηρακλή στην Ομφάλη απηχεί σχέση «υπηρετικού γάμου» και μητριαρχικής κοινωνίας που βεβαιωμένα υπήρχε στη Μ. Ασία, ενώ πιθανολογείται στις ακτές του Μαλιακού κόλπου. Ακόμα και στην εποχή του Ηρόδοτου (τον 5^ο π.Χ. αιώνα), οι γυναίκες της Λυδίας εκδίδονταν για να μαζέψουν την προίκα τους κι έπειτα παντρεύονταν. Αυτές άλλωστε ήταν που διάλεγαν σύζυγο για τον εαυτό τους. Δεν τις έδιναν οι γονείς τους σε όποιον νόμιζαν καλύτερο από εκείνους που τις ήθελαν. Και, στο απέναντι νησί, την Κω, ο Ηρακλής φόρεσε γυναικεία

ρούχα για να μην τον ανακαλύψουν οι διώκτες του αλλά και παντρεύτηκε την κόρη του Ευρύπυλου, Χαλκιοπή, φορώντας γυναικεία φορεσιά. Οι ερευνητές σημειώνουν ότι και στα Οσχοφόρια, την αθηναϊκή γιορτή που περιλάμβανε πομπή από τον ναό της Αθηνάς ως εκείνο του Διονύσου. Πρώτοι στην πομπή προχωρούσαν δυο νεαροί ντυμένοι με γυναικεία φορέματα αλλά αυτό γινόταν σε ανάμνηση του ότι ο Θησέας, στην αποστολή του στην Κρήτη εναντίον του Μινώταυρου, είχε βάλει κρυφά δυο νέους ντυμένους κοριτσίστικα στον όμιλο των επτά νεανίδων.

Κάποιοι θεωρούν την Ομφάλη εξελληνισμένη φρυγική θεότητα της γονιμότητας και της ηδονής, με τον Ηρακλή, ως θεό, προστάτη του γάμου. Μερικοί δεν δίσταζαν να υποστηρίξουν ότι ο Ηρακλής δεν πουλήθηκε στην Ομφάλη αλλά συνδέθηκε μαζί της με την θέλησή του. Για να πάει στην Λυδία, έλεγαν, εγκατέλειψε την Αργοναυτική εκστρατεία. Στην περίπτωση αυτή, ο Ηρακλής ήρθε στις Σάρδεις, την πρωτεύουσα της Λυδίας, φέρνοντας στην Ομφάλη και ένα δώρο: Τον διπλό πελέκι που αφαίρεσε από την Αμαζόνα Ιππολύτη, όταν τη σκότωσε. Πολλά χρόνια αργότερα, όταν η Ομφάλη ήταν να πεθάνει, το παρέδωσε στον γιο τους και διάδοχό της, Αγέλαο. Πατέρα με γιο, το διπλό πελέκι έγινε σύμβολο των βασιλιάδων της Λυδίας κι έφτασε ως τον Κανδαύλη που ήταν ο τελευταίος της γενιάς του Ηρακλή μέσω του Αγέλαου. Τον σκότωσε ο Γύγης στα 685 π.Χ. Αλλά και ο Γύγης καταγόταν από τον Ηρακλή και την Ομφάλη. Από τον γιο τους Ακέλη ή Αχέλη που όμως κάποιοι ταύτιζαν με τον Αγέλαο, αν και υπήρχαν στην Λυδία πόλη Ακέλη και ποταμός Ακέλης.

(τελευταία επεξεργασία, 22 Σεπτεμβρίου 2021)